

**Ministru prezidentes Laimdotas Straujuma runa
Saeimas 3.11.2015. plenārsēdē**

Cienījamā Saeimas priekšsēdētājas kundze,

Cienījamie deputāti, ministri,

Klātesošie, un visi, kas seko līdzī tiešraidē!

2015. gads Latvijas valsts attīstībai ir bijis stabils, par spīti nestabilitātei aiz Latvijas robežām un Eirozonā.

Centrālās statistikas pārvaldes veiktais Latvijas iekšzemes kopprodukta novērtējums liecina, ka 2015. gada 3. ceturksnī IKP pēc sezonāli neizlīdzinātiem datiem bija par 2,5% lielāks nekā pirms gada.

Lai arī eksports uz Krieviju krasi samazinājās, Latvijas tautsaimniecības izaugsmes tempi pēdējos divos ceturkšņos ir bijuši straujāki nekā 2014. gada otrajā pusē. Kopumā šogad trīs ceturkšņos IKP bija par 2,4% lielāks nekā pagājušā gada deviņos mēnešos.

2015. gada astoņos mēnešos preču eksports bija par 1,8% lielāks nekā pirms gada, kas liecina, ka Latvijas ražotāji spēj atrast jaunus noieta tirgus.

Valsts kase šogad ir atmaksājusi būtisku daļu – 1,260 mlrd.EUR - no izsniegtā starptautiskā aizdevuma. Aizdevuma atlikums veido 1,040 mlrd.EUR jeb 4% no IKP. Šogad Latvija emitēja desmit gadu obligācijas 500 milj. eiro apmērā ar fiksēto procentu likmi 1,375% gadā. Ņemot vērā fiskālo disciplīnu un makroekonomisko stabilitāti, mēs esam radījuši priekšnosacījumus, lai šī emisija notiktu ar vēsturiski zemāko procentu likmi Latvijas valsts obligācijām.

Lai īstenotu reģionāli sabalansētu un līdzsvarotu finansējuma pārdali starp pašvaldībām un nodrošinātu tām pietiekamus finanšu resursus funkciju izpildei, 4.jūlijā Saeima atbalstīja jaunu Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas likumu. Diskusijās ar pašvaldību vadītājiem mēs nonācām līdz reālam likumam, kas sāks darboties jau no nākamā gada 1. janvāra.

Cienījamie deputāti!

Šodien man ir tas gods piedāvāt Saeimai apspriešanai likumprojektus

"Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2016., 2017. un 2018.gadam" un

"Par valsts budžetu 2016.gadam", kā arī tos pavadošos likumprojektus.

Kā 2016. gada budžeta galvenās prioritātes ir valsts aizsardzība un valsts iekšējā drošība. 2016. gada budžets veidots, ņemot vērā šīs galvenās prioritātes. Budžets veidots atbildīgi un pārdomāti. Tā sagatavošana noritēja sarežģītos apstākļos. Bija jārod risinājums, kā kompensēt negatīvu fiskālo telpu 96,8 miljonu eiro apmērā. Tāpat

bija jānodrošina esošajiem ģeopolitiskajiem riskiem adekvāts finansējums valsts iekšējai un ārējai drošībai. Tas valdībai sekmīgi ir izdevies. Valsts budžets ir izstrādāts tā, lai valsts darbības organisms būtu rīcībspējīgs un efektīvs.

Budžets tapa, visiem ministriem un ierēdņiem atbildīgi strādājot. Atsevišķi es gribu pateikties finanšu ministram Reira kungam un Finanšu ministrijas kolektīvam par konstruktīvo darbu.

Par budžeta pamatfaktiem.

Kopējie nākamā gada budžeta ieņēmumi ir plānoti 7,4 miljardu eiro apmērā, savukārt izdevumi – 7,7 miljardu eiro apmērā.

Lai nodrošinātu nepieciešamo finansējumu izdevumiem, tika pārskatīti nozaru ministriju bāzes izdevumi, samazinot tos par 3%. Samazinājums netika piemērots 4 ministrijām - Aizsardzības, Iekšlietu, Veselības un Izglītības un zinātnes. Tāpat tika pārskatīti investīciju projektu īstenošanas termiņi.

Jau pērn Ministru kabinets bija lēmis par virkni ēnu ekonomikas apkarošanas pasākumiem, kuru ietekme ieplānota, gatavojot 2016. gada budžetu. Turpinot cīņu ar ēnu ekonomiku, valdība lēmusi, ka tiks pastiprināti noteikumi par kases aparātu, kases sistēmu, specializēto ierīču un iekārtu tehnisko prasību pilnveidošanu.

Notiek aktīvs darbs pie projekta “Valsts iestāžu darba plāns ēnu ekonomikas mazināšanai 2016.–2020.gadam”. Ēnu ekonomikas mazināšana ir valsts kopējs uzdevums, kurā jāiesaistās ne tikai Finanšu ministrijai un Valsts ieņēmumu dienestam, bet arī citām valsts pārvaldes institūcijām, sociālajiem un sadarbības partneriem. Uzņēmējiem jāsaprot, ka aplokšņu algas un izvairīšanās no nodokļiem negatīvi ietekmē uzņēmējdarbības vidi un godīgu konkurenci kopumā.

Ja salīdzinām nākamā gada budžetu ar šī gada budžetu, tad izdevumi pieaugs par 183 miljoniem eiro. Ieņēmumi pret 2015. gadu pieaugs par 114 miljoniem eiro.

Viss budžeta pieaugums ir pamatā novirzīts prioritārajām nozarēm. Finansējums valsts aizsardzības un drošības stiprināšanai palielināsies par 70 miljoniem eiro.

2016.gada budžets liek pamatus tam, lai nepieciešamais aizsardzības finansējums 2% apmērā no IKP tiktu sasniegts jau 2018.gadā. Plānots, ka aizsardzības nozares finansējums 2016.gadā būs 1,4% no IKP un 2017.gadā - 1,7% no IKP. Tāpat īpaši svarīga ir valdības vienošanās par papildu līdzekļu piešķiršanu iekšējās drošības sistēmā strādājošajiem atlīdzības paaugstināšanai – policistiem, muitas darbiniekiem, ugunsdzēsējiem, glābējiem un ieslodzījuma vietu pārvalžu darbiniekiem. Finansējuma pieaugums ir paredzēts profesionālajai izglītībai, zinātnei, sportam, pašvaldību autoceļu uzturēšanai, Valsts Kultūrkapitāla fondam un veselības aprūpes nodrošināšanai.

Nākamā gada vispārējās valdības budžeta deficīts plānots 1% no iekšzemes

kopprodukta. Inflācija plānota 2.0% apmērā. 2016.gada valsts budžets ir sagatavots, balstoties uz Latvijas iekšzemes kopprodukta pieauguma tempu 3% 2016. gadā.

Valdība budžeta projektā ir iekļāvusi būtiskus priekšlikumus iedzīvotāju ienākumu nevienlīdzības mazināšanai un nodokļu regresivitātes samazināšanai.

Kopā ar diferencētā neapliekamā minimuma noteikšanu un minimālās algas paaugstināšanu līdz 370 eiro, viens no ienākumu nevienlīdzības mazināšanas pasākumiem nākamajā gadā ir solidaritātes nodokļa ieviešana. Tas izlīdzinās nodokļu slogu, lai zemo algu saņēmējiem nodokļu slogs nebūtu lielāks kā strādājošiem ar algām virs 4050 eiro mēnesī. Sākot ar 2016. gadu, solidaritātes nodoklis būs jāmaksā tikai tiem nodarbinātajiem, kuru atalgojums pārsniegs obligāto sociālo iemaksu griestus, t.i., kuriem gada ienākumi pārsniegs 48 600 Euro.

Ieviešot diferencēto neapliekamo minimumu, 2020. gadā mēnesī piemērotais neapliekamais minimums zemo algu saņēmējiem pakāpeniski sasniegs 160 eiro mēnesī.

Ministru kabinetā atbalstītais likumprojekts “Grozījumi Mikrouzņēmuma nodokļa likumā” paredz, ka ar 2017. gadu Mikrouzņēmumu nodokļa likmi samazina līdz 5%, no kopīgā maksājuma (9%) nodalot valsts sociālās apdrošināšanas maksājumu daļu.

Nodokļa likmi 5% apmērā varēs piemērot mikrouzņēmumi pirmos trīs darbības gadus un ļoti mazi uzņēmumi (ar apgrozījumu līdz 7000 eiro gadā). Savukārt, lai nākotnē nodrošinātu mikrouzņēmumu darbinieku sociālo garantiju minimumu, sākot ar 2017.gada 1.janvāri par katru par mikrouzņēmumu nodokļa režīmā nodarbināto personu darba devējam būs jāveic minimālās obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas.

Papildus, lai cīnītos ar nodokļu plānošanu un mazinātu konkurences kropļošanu, ir pieņemti MK noteikumi, kas ierobežos jaunu Mikrouzņēmuma nodokļu maksātāju reģistrāciju 37 nozarēs un ierobežos ilgstošu darbību šajās nozarēs atvieglotā režīmā.

Vēlos uzsvērt, ka papildu jau iepriekšminētajam, Ekonomikas ministrija sadarbībā ar Finanšu ministriju sagatavos priekšlikumus īpaša nodokļu režīma ieviešanai uzņēmējdarbības uzsācējiem.

Vēlos pievērst uzmanību arī mūsu budžeta ieguvumiem no plašākām - Eiropas Savienības fondu - iespējām. Īstenojot Latvijas intereses, neviens budžeta process nav nodalāms no ES fondu investīciju iespējām.

Pirms gada Latvija kļuva par vienu no pirmajām ES dalībvalstīm, kuras darbības programma guva atbalstu Eiropas Komisijā, tādējādi ļaujot mums savlaicīgi uzsākt jaunā ES fondu plānošanas perioda investīcijas. Tomēr gada laikā investīciju apguve ir bijusi neapmierinoši lēna – saskaņošana ir ievilkusies vairākās programmās. Es aicinu ministrus pievērst vēl aktīvāku uzmanību ES fondu ieviešanas paātrināšanai.

2016.gadā ES investīcijas ļaus mums integrēt darba tirgū sociālās atstumtības riska grupas, ļaus mazināt to cilvēku skaitu, kas pakļauti nabadzības riskam. Valsts varēs sniegt atbilstošas apmācības un palīdzēt uzlabot veselības stāvokli. ES fondu atbalsts paredzēts arī 2015. gada lielākā ES izaicinājuma - bēgļu krīzes risināšanai. Tāpat ES fondu atbalsts paredzēts energoefektivitātes uzlabošanai privātajā un publiskajā sektorā, tai skaitā uzlabojot energoefektivitāti industriālajā ražošanā.

Tāpat starp plānotajiem būtiskākajiem ES fondu finansējuma galamērķiem ir investīciju palielināšana pētniecībā un attīstībā, privāto investīciju piesaistes veicināšana, sadarbības aktivizēšanā starp pētniecības institūcijām un uzņēmējiem.

Ievērojami ieguldījumi paredzēti informācijas un komunikāciju tehnoloģiju un transporta infrastruktūras uzlabojumiem, kas tieši ietekmē ekonomikas produktivitāti un ir pamats plašākai nodarbinātībai un dzīves kvalitātes pieaugumam.

Oktobrī darbu ir uzsākusi jaunā Apvienotās Finanšu Institūcijas (AFI) valde, kurai jānodrošina daudz aktīvāka AFI darbība, īstenojot garantiju, aizdevumu, riska kapitāla un energoefektivitātes aktivitātes. AFI nopietni jāstrādā, lai palīdzētu uzņēmējiem sagatavot projektu pieteikumus Eiropas Stratēģisko investīciju fondam.

Izglītības un zinātnes ministrija kopā ar pašvaldībām, arodbiedrību un sociālajiem partneriem ir veikusi lielu darbu pie jaunā skolotāju atalgojuma modeļa izstrādes, tomēr tas vēl ir pilnveidojams.

Lai mēs nākotnē varētu sasniegt vēl augstāku izglītības kvalitāti un virzītos uz zināšanām balstītu ekonomiku, ir ļoti svarīgi, lai pedagoga amats sabiedrībā tiktu pienācīgi novērtēts, arī finansiāli. Mums jāspēj piesaistīt jaunus, motivētus mācītspēkus un radīt konkurenci uz esošajām pedagogu vietām ar atalgojuma līmeni.

Mums nepieciešams, lai jau no pirmajām klasēm bērni būtu radoši, lai mācētu domāt, lai nezaudētu savu iedvesmu. Uzskatu, ka ir jāspēj sagatavot tāds risinājums, kurš ietvers veselu virkni saistītu pasākumu, nodrošinās uz izglītības kvalitāti orientētu finansējuma sadali, vienlaikus dodot pašvaldībām pietiekošu elastību savu skolu tīkla organizēšanā. Mēs piedāvāsim no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem uz 2. lasījumu rezervēt līdzekļus līdz 9 miljoniem, lai nodrošinātu papildus finansējumu pedagogiem.

Zinātnes finansējums no valsts budžeta nākošgad tiek palielināts, tomēr ir nepieciešams aktīvi strādāt pie jaunā ES fondu finansējuma pieejamības nodrošināšanas, jo tur ir paredzēts būtisks finansējums zinātnei. Uzskatu, ka arī nozarei ir aktīvi jāmeklē finansējuma iespējas "Horizonts-2020" konkursos, piesaistot privāto finansējumu vai sniedzot projektus Eiropas Stratēģiskajam investīciju fondam jeb tā saucamajam Junkera plānam.

Ir pagājis gads, kopš ieviesti nodokļu atvieglojumi uzņēmumiem izpētes pakalpojumu izmaksām, un ir jāizvērtē, vai šis pasākums ir devis stimulu jaunām privātām investīcijām.

Gatavojot 2017. gada budžetu, jau šā gada beigās Finanšu ministrija sāks darbu pie visu nozaru ministriju bāzes izdevumu daudz detalizētākas pārskatīšanas, kā arī nodokļu vidējā termiņa pamatnostādņu izstrādes. Tādējādi 2017. gada budžeta projekta sagatavošanā nodrošināsim vēl prognozējamāku budžeta izstrādes gaitu. Pašlaik jau ir skaidrs, ka pamatnostādņu ietvaros tiks izvērtēti tādi jautājumi kā nodokļu kopējais slogs, kapitāla nodoklis.

Uzskatu, ka 2017. gada budžeta projektā prioritātei ir jābūt veselības nozarei. Es redzu iespējas veikt sociālās apdrošināšanas iemaksu pārdali par labu veselības nozares finansējumam, pakāpeniski virzoties uz obligātās veselības apdrošināšanas ieviešanu tuvāko gadu laikā. Vienlaicīgi jāturpina veselības nozares iekšējā sakārtošana.

Līdztekus veselībai kā prioritāti 2017. gada budžeta projektā es redzu augstākās izglītības un zinātnes nozaru finansējuma sakārtošanu, kas ir nepieciešamais pamats inovatīvai ražošanai un radošo industriju attīstībai.

Visas vēlmes reālajā dzīvē uzreiz nav iespējams apmierināt. Taču, atceroties par augstākiem mērķiem, vienmēr ir iespējams iet soli pa solim. Tāpēc es ticu, ka mēs visi sev atgādināsim par fiskālo disciplīnu, par darbu pēctecību un par saskaņotu valsts izaugsmi.

Ēnu ekonomikas apkarošana, tiesu sistēmas reformas, izglītības un veselības sistēmu pilnveidošana, inovatīvu risinājumu meklēšana valsts pārvaldē un citi valsts attīstībai svarīgi jautājumi ir tie reālie uzdevumi, kurus pēc iespējas labāk īstenojot, mēs varam nodrošināt Latvijas un ikvienas ģimenes, ikviena cilvēka labklājības celšanu.

Noslēgumā vēlreiz gribu izteikt vissirsnīgāko pateicību visiem savas valdības ministriem par atbildīgo komandas darbu un visiem Finanšu ministrijas ierēdņiem par profesionālo sniegumu. Tāpat paldies saku sociālajiem un sadarbības partneriem, kā arī pašvaldībām par spraigo dialogu.

Cienījamie deputāti!

Aicinu Saeimu izvērtēt un apstiprināt 2016.gada valsts budžetu, vidējā termiņa budžeta ietvaru un to pavadošos likumprojektus.

Paldies!